(המשך מעמוד 21)

תוכנית שעליה אתה יכול להמליץ?" התשובה היתה שלילית.

פרס, שר־הביטחון, הרגיש שלא בנוח. הוא קרא לרמטכ"ל, מוטה גור, וביקש ממנו להציג לו תוכנית אחרת.

כל אותו זמן פעל מטה הקצה"ר כדי להכין תוכנית משלו. יסודות של תוכנית זו הוצגו באג"ם במהלך הדיונים. עכשיו פנה קותי בטלפון אל שומרון: „נכון שיש לך תוכנית?"

כשאישר זאת שומרון, הזמין אותו קותי להציג אותה עוד באותו הערב, בשעה 6, לפני שר־הביטחון. „תעבור דרכי," ביקש.

התוכנית נועדה לביצוע במוצאי־שבת, כי למחרת היום, ביום הראשון בשבוע, ה־4 ביולי, עמד האולטימטום של החוטפים לפוג. כאשר הציג שומרון את תוכניתו, נאמר לו: „תמשיך!" מאז התגלגלו ההכנות למיבצע על־פי תוכנית זו, שהיכתה בתדהמה את העולם.

החטופים הוחזקו בבית־הנתיבות הישן של נמל־התעופה. מסביבם היו החוטפים, ומסביב לבניין החיילים האוגנדיים. התוכנית היתה לחדור אל תוך הטבעת הפנימית, להרוג את החוטפים ולאחר־מכן להתגבר על החיילים השחורים בחוץ.

הפעולה חולקה בין שלושה כוחות:

הכוח הראשון בפקודת יונתן נתניהו, שאליו הצטרף שומרון עצמו. היה עליו לבצע את החדירה עצמה במכונית מרצדס שחורה, בעלת חזות רישמית, שנועדה לעורר את הרושם כאילו אישיות בכירה, ואולי אירי אמין עצמו, בא לביקור. המכונית הובאה מהארץ במטוס.

הכוח השני היה של הצנחנים, ועליו היה לטהר את הטרמינל החרש, בקצה אחר של נמל־התעופה.

כוח שלישי, של גולני, היה אמור לטהר את המסלול ולהכניס את החטופים למטוס.

חלוקה זו נועדה לשתף את כל יחידות החי"ר במיבצע. זה היה אופייני לטיב שיקוליו של הקצה"ר.

הכל היה תלוי ביכולתו של המטוס הראשון לנחות מבלי לעורר חשד. הדבר היה אמור להיעשות באמצעות תחבולה: היצמדות למטוס אחר, שבואו לנמל־התעופה היה צפוי.

כשהוצגה התוכנית לפרס, שאל: „מהם הסיכויים להצלחה? כמה הרוגים יהיו?" שומרון השיב: אם המטוס יצליח לנחות מבלי לעורר חשד, יהיו סיכויי־ההצלחה 100%. אם לא, עלולים להיות עד שלושה נפגעים.

מטוסי ההרקולס הגדולים כבר עמדו להמריא בדרך לפעולה והמנועים כבר פעלו, כאשר הגיעו תצלומי־האוויר החיוניים,

דן שומרון עם קותי: פסק־דין מוות

שהראו את איזור־היעד. עד אותו הרגע, למשל, לא היה ברור איך מתחבר איזור בית־הנתיבות הישן אל איזור הטרמינל החדש. על פי ההשערה נקבע שמוכרח להיות חיבור כזה. אך רק תצלומי־האוויר שהגיעו ברגע האחרון, הראו את מיקומו של המסלול המחבר.

על אף התיכנון המדוקדק, אין ספק שהפעולה היתה תלייה לא מעט במזל. לדן שומרון היה מזל.

הפעולה התבצעה בהצלחה מלאה כשכל הרכיבים השונים והמסובכים פעלו כשעון. היא היתה אמורה להתבצע ב־60 דקות, והושלמה ב־58 דקות. צה"ל היה במיטבו — כשהוא פועל ככוח־קומנדו מעולה.

יונתן נתניהו — „יוני" — היה ההרוג היחידי של צה"ל בפעולה זו, שנקראה מאז על שמו.

גיבור־היום הי"ה דן שומרון, שבוכבו דרך באותו הלילה. מישפחת נתניהו לא סלחה לו על כך. היא רודפת אותו עד היום.

פעולת אנטבה חשפה את שומרון לתיקשורת. אולם הוא סירב להיחשף. כשהפצירו בו לנסוע לארצות־הברית ולערוך שם מסע גדול של תעמולה, סירב. תחילה סירב גם להשתתף במסיבת־העיתונאים הגדולה בתום הפעולה. הרמטכ"ל, מוטה גור, הכריח אותו להופיע.

הוא ירד למחתרת. הוא התחבא בבית גרושתו ובתו ולא יצא משם. כאשר היה צורך להצטייד במזון, הלכה מירי למכולת לבדה, מכיוון שלא היתה ידועה ברבים ויכלה לצאת לרחוב מבלי שיכירו את פניה.

אולם הוא לקח את גרושתו ובתו לחזות בסרט של מנחם גולן על אנטבה. „ישבנו והתפוצצנו מצחוק:" אמרה מירי בבוז על יצירה זו.

● היורקת בגן־הירק

מאז פעולת אנטבה היתה דרכו המיקצועית של הקצין בר־המזל סלולה. באוגוסט 1976 התמנה כמפקד אוגדה משוריינת בסיני, ובפברואר 1978 כאלוף פיקוד־הדרום.

בתפקיד זה נכון לו קרב מסוג אחר. על פי הסכם־השלום עם מצריים, הגיע הזמן לפנות את מרבית חצי־האי סיני. שטח־הנסיגה כלל כמה התנחלויות ואת גן־הירק שהפך לסמל. המתנחלים הוריעו שיתנגדו בכוח. בין הדמויות במקום היתה „מזל היורקת", שקנתה לעצמה שם כאשר ירקה בפני שר־הביטחון עזר וייצמן.

בפעם הראשונה נבחן הכישרון הפוליטי של דן שומרון. הוא

כוח ודיפלומטיה: אהוד ברק ודן שומרון בטכס סילוק המתנחלים מגן־הירק

ניסה לשכנע תוך הפעלת כוח, ולהפעיל כוח תוך נסיונות־שיכנוע. השיטה הצליחה: בסופו של דבר נפתרה הבעייה מרצון.

המתנחלים עמדו דום ושרו את התיקווה, יחד עם החיילים, ואחר־כך הסתלקו.

זה היה תקרים לקראת פינוי העיר ימית. אולם גם הפעם האיר המזל לשומרון: כאשר בא תורה של ימית, כבר לא היה שם. אחרי ארבע שנים סיים את תפקידו כאלוף־הפיקוד.

התפקיד של אלוף־הפיקוד היה פרשת־דרכים. שומרון, כמו כל קצין אחר המגיע לנקודה זו, צריך היה להחליט „מה הלאה". מי שאין לו סיכוי להגיע לכס הרמטכ"ל, מסיים בדרך־כלל את הקאריירה שלו במקום זה.

גם שומרון התחבט. פעם בשבוע שיחק כדורסל במכון וינגייט (בשעתו היה חבר נבחרת־הכדורסל של אשדות־יעקוב, שתפסה מקום נכבד בליגה א'), והירהר על עתידו.

כעבור שנים סיפר על תקופה זו בחייו: „חשבתי על האפשרות לצאת לפנסיה, אחרי שרות־קבע בן 20 שנה. קסם לי הרעיון להסתובב בנעליי־בית או ללכת לדוג דגים," אמר אז. „התכוונתי לפרוש מן הצבא לטובת התחום האקדמי ולהתחיל בלימודים אסטראטגיים. אבל העצה שקיבלתי מאלה שאת דעתם שאלתי, היתה: תישאר בצבא. הלימודים לא יברחו."*

זאת היתה עצה טובה.

הוא נסע ללימודים בארצות־הברית, וחזר כמעט ישר למילחמת־הלבנון. גם הפעם היה לו מזל. באותה מילחמה אומללה וכושלת, שבה נהרסו הקאריירות של קצינים רבים — החל באביגדור („ינוש") בן־גל וכלה בעמוס ירון — בלט שומרון בהעדרו. הוא היה מפקד של עוצבה שלא הופעלה כלל.

ב־1985, כאשר צה"ל היה עדיין מסובך בלבנון, הוטל על שומרון תפקיד שהיה תפור לפי מידותיו. הוא התמנה בראש המיפקדה של חילות־השדה (מפח"ש) — גוף שהקמתו התעכבה במשך שמונה שנים, בגלל התנגדותם של הרמטכ"לים, שחששו שמא יישמט מידיהם הפיקוד על הכוחות.

רק אחרי שרפול עזב את לישכת הרמטכ"ל, ניתן היה לבצע סוף־סוף את הרפורמה, שהביאה להקמת גוף זה. אמר אז שומרון: „בקרוב לא יבינו בכלל איך יכול היה הצבא להתקיים בלי זה:" הוא צדק.

באותה השעה היה צה"ל עדיין מסובך בלבנון. אמר אז דן שומרון: „צה"ל אינו יכול לחסל את הטרור בלבנון. זה יוצר בעייה מוראלית. צה"ל הפך למטרה."

*העולם הזה, 8.3.78.

שומרון, שהתמנה כמפקד המפח"ש, היה מזוהה עם הדיעה שצה"ל התנפח יותר מדי, צבר יותר מדי שומן ואיבד את ייחודו כצבא קטן, יעיל ואיכותי. כבר ב־1980 התלונן פומבית על ניפוח התקנים. הוא קבע, בראיון עם זאב שיף, כי בשבע השנים מאז 1973, גדל סגל־הפיקוד — מדרגת סרן ומעלה — פי שיבעה, ומיספר תת־האלופים ב־100%. הוא הציע שגוף לא־צבאי יקבע את התקנים.

התבטאות זו הרגיזה את שר־הביטחון דאז, מנחם בגין, שאסר מאז על האלופים מלהתבטא פומבית.

אולי הרגיזה את בגין גם אמירתו של שומרון, לאחר מכן, שאילו השקיע צה"ל את כוחו באימונים, ולא בלבנון, היה יוצא נשכר.

● מחול השדים

בינואר 1985 התמנה שומרון כסגן הרמטכ"ל וכראש אג"ם. בלית ברירה, מצא את עצמו במרכז מחול־השדים.

כבר ב־1983 הופיע שמו של שומרון בין המועמדים לתפקיד הרמטכ"ל, אחרי סיום תקופתו של רפול. מועמד אחר היה ינוש.

בתפקיד זכה „מרישה וחצי". ינוש פרש מהצבא, שומרון נשאר וקיבל כעבור־זמן את המפח"ש. משה לוי לא מינה אותו לסגן־הרמטכ"ל.

כמו רפול לפניו, התנגד גם לוי לשומרון. חילוקי־הדיעות היו מיקצועיים, ואולי היו חבויים בהם גם ניגודים פוליטיים ואי־התאמה אישית.

רפול לא רצה בשומרון כביורש. בשעתו הורה לצותת לטלפונים של שומרון, וגם לטלפון של סגן־שר־הביטחון, מרדכי ציפורי.

כאשר החליט שר־הביטחון רבין למנות את שומרון כסגן־הרמטכ"ל, היה עליו לכפות את רצונו על משה לוי. אמיר דרורי הלך אז לשימעון פרס, ראש־הממשלה התורני, והטיף באוזניו נגד מינוי שומרון לתפקיד הסגן. היו אלה נורמות חדשות בצה"ל, שלא מצאו חן בעיני שומרון.

הוא הלך ליצחק רבין ואמר לו: „בל מה שאני רוצה הוא שלא להיות בתוך מחול־השדים הזה. תן לי את הסימן הכי קטן, ואני מסתלק."

כך נהג גם קודם לכן. כאשר נמסר לו שהוא עומד להתמנות כאלוף פיקוד־הדרום, נכנס לחדרו של רפול, שעמד באותה עת להתמנות כרמטכ"ל. „אם אתה לא רוצה בי כבאלוף־הפיקוד, תגיד לי, ואני מסתלק מזה," אמר. רפול לא התנגד למינוי.

כך עשה גם כאשר עמד לקבל את המינוי כסגן־הרמטכ"ל. הוא ידע כי משה לוי העדיף סגן אחר. שומרון נכנס ללישכתו של לוי ואמר לו: „אם תגיד לי שאינך רוצה בי, אני לא מקבל את המינוי." לוי לא אמר זאת, אך נקבע כי תהיה „תורנות" בתפקיד סגן־הרמטכ"ל, כדי „לנסות כמה מועמדים".

לפי שיטה זו, נטש שומרון באוקטובר 1986 את תפקיד הסגן. הוטל עליו לעסוק במטכ"ל בבניין הכוח ושדה־הקרב העתידי.

מחול־השדים לא הסתיים בזה.

כאשר התקרב מועד החלפתו של מרישה־וחצי, היה מנוי וגמור עם רבין למנות את שומרון. הרמטכ"ל עשה או מעשה חסר־תקדים: הוא ביקש פגישה עם ראש־הממשלה, יצחק שמיר, ותבע ממנו למנוע את מינוי שומרון. הוא הציע למנות את אורי אור או את אמיר דרורי. שמיר סירב להכריע בניגוד לדעת שר־הביטחון.

מאבק זה היה שיא חדש בתופעה שקנתה לעצמה נחלה בצה"ל: מילחמת הקליקות.

כל רמטכ"ל בנה לעצמו קליקה של קצינים שהיתה נאמנה לו אישית, והחדיר את חבריה לעמדות־המפתח בצה"ל. כל קצין בכיר ידע שאם ברצונו לעשות קאריירה, עליו להשתייך לקליקה זו או אחרת.

בימי כהונתו של מרישה־וחצי תגבה תופעה זו. בחסותו של